

“Suret-i Rahman” ne demektir, nasıl anlaşılmalıdır?

“Suret-i Rahman” ne demektir, nasıl anlaşılmalıdır? Bazı hakikatler vardır ki, doğru anlaşılmadığında insanı hakikate yaklaştırmak yerine uçurumun kenarına getirir. İşte “Allah insanı Rahmân suretinde yarattı” hadîsi de böyledir.

Bu kudsî ifade, ölçüsüz ve bağlamından kopuk ele alındığında; hulûl, teşbih ve hatta insanı ilahlaştırma gibi akaide zıt anlayışlara kapı aralayabilir. Hâlbuki mesele, zannedildiği gibi bir benzetme değil; son derece derin bir **tecelli ve delalet hakikatidir**.

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَىٰ صُورَةِ الرَّحْمَنِ

“Muhakkak ki Allah, insanı Rahmân suretinde yarattı.” (Buharî, İsti'zân, 1; Müslim, Birr, 115, Cennet, 28)

Bu hadîs-i şerifi, akaid-i imaniyeye münasip düşmeyen bir tarzda ölçüsüz ele alınırsa **hulûl, teşbih veya insanı ilahlaştırma gibi yanlış fikirlere kapı açabilir**.

Bu noktada Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, meselenin hassasiyetine binaen On Dördüncü Lem'a'da son derece dengeli bir usûl takip eder: Evvela yanlış anlamaya götüren yolları kesin bir şekilde kapatır; Allah'ın zatının her türlü suret, şekil ve benzerlikten münezzehe olduğunu ortaya koyar.

Ardından, hadîsin hakikî manasını açarak doğru kapıyı gösterir. Böylece hem teşbih tehlikesini bertaraf eder, hem de insanın Rahmân ismine nasıl câmi bir ayna olduğunu izah eder..

1- O, hiçbir mahluka benzemez.

Allah'ın hâşâ şeriki, misli, benzeri yoktur. Çünkü O, hiçbir mahluka benzemez.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

“Onun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.” Şûrâ

Suresi 11. Ayet

Ayetinin sırrıyla sureti, misli, misali, şebihî dahi olamaz.

Çünkü bu ayet, Cenâb-ı Hakk'ın zatı, sıfatları ve fiilleri itibarıyla mahlukata hiçbir yönden benzemediğini kat'î bir şekilde ilan eder. O, cisim değildir, şekil değildir, kayıt altına girmez, hiçbir varlık türüyle kıyas edilemez. Bilakis O, hakkıyla işiten ve gören olarak bütün kemal sıfatlara sahiptir; fakat bu sıfatlar mahlukatinkine benzemez, onların kayıtlarıyla kayıtlı değildir.

Allah'ı mahluk gibi düşünmek şirktir; Allah'ı sıfatsız düşünmek de eksikliklerdir.

Hakikat: O, hem zatında benzersizdir hem de sıfatlarında mutlak kemal sahibidir.

2- “İnsan ism-i Rahman'ı tamamıyla gösterir”

Rahmân; bütün mahlûkatına sayısız nimetler veren, ihtiyaçlarını gören ve onları rahmetle kuşatan Zât'tır.

Kâinatın ve yeryüzünün simasına bakıldığında, her şeyin merhametle yaratıldığı, rızıkların verildiği ve hayatın şefkatle idare edildiği açıkça görülür. İnsan ise, bu büyük âlemin küçük fakat toplu bir nüshasıdır; zahirde küçük görünür, fakat içinde koca bir âlemi taşır.

Nasıl ki kâinat ve yeryüzü Rahmân ismine geniş bir ayna ise, insanın suret-i câmiâ denilen mahiyeti de Rahmân isminin en mükemmel ve en parlak şekilde görüldüğü bir ayna olmuştur.

Bu hadîsin verdiği ders şudur: İnsan, Rahmân'ın rahmetini en parlak, en şuurlu ve en anlaşılır şekilde yansıtan bir varlıktır.

- İnsanın bedeninde, duygularında, ihtiyaçlarında ve şefkatinde Rahmân isminin cilveleri toplanmıştır; bu yüzden insan, küçük bir ölçekte o rahmetin en parlak aynasıdır.
- İnsanın mahiyeti, rahmetin akislerini taşıyan bir ayna gibidir; her hissi, her ihtiyacı Rahmân'a işaret eder. Bu yüzden insan, o ismin en latif aynasıdır.

İnsanda “suret-i Rahman var” denilmesi, hâşâ bir benzerliği değil; rahmetin tecellisini ifade eder. **İnsan, Rahmân'ın misli değil; rahmetinin en parlak aynasıdır.**

Güneşi gösteren parlak bir aynaya, kuvvetli delaletinden dolayı mecazen **“Bu ayna güneştir”** denilebilir. Elbette aynanın kendisi güneş değildir. Ama güneşi o kadar parlak gösterir ki böyle bir ifade mecazen kullanılır.

Aynen bunun gibi insan da Allah'a benzemez. Fakat Allah'ın isimlerine, sıfatlarına ve fiillerine o kadar parlak bir delalet eder ki mecazen **“onda suret-i Rahman var”** denilmiştir.

4- Delaletin Zirvesi: İnsanda Rahmân'ın Tecellisi

Rahmân ve Rahîm isimlerinin sahibi olan Allah'ın varlığına delalet eden şeylerin başında

canlılar ve özellikle **insan** gelir. Bunlar, O'nun sıfatlarının birer **âyinesi** ve **delilidir**. Bu varlıkların **Vâcibü'l-vücut** (varlığı zorunlu olan Allah'a) delaletleri **kat'î** (kesin), **vâzih** (açık) ve **zahir** (apaçık)dir.

Güneşi yansıtan parlak bir ayna öylesine net bir şekilde güneşi gösterir ki, mecazen "Bu ayna güneştir" denilebilir. İşte canlılar ve insan da, Allah'ın isim ve sıfatlarını o kadar net yansıtır ki, onlar için "**suret-i Rahman**" (Rahman'ın sureti) tabiri kullanılmıştır. Bu, **delaletin açıklığına** ve **münasebetin mükemmelliğine** işarettir.

Bu hadis Allah ile insan arasındaki benzerliği değil, insanın Allah'ın sıfatlarını yansıtmaya kabiliyetini delaletin açıklığı ve münasebetin kemali sebebiyle kullanılmıştır.

Evet, **insan ve canlılar**, Rahman'ın en parlak aynalarıdır. Nasıl ki parlak bir ayna için mecazen "güneştir" deniyorsa, insan için de "suret-i Rahman vardır" denilmiştir. Bu ifade, **delaletin kesinliğini ve uyumun mükemmelliğini** vurgular.

5- Hakikati Çarpıtma: Rahman İsmi Yok Saymak

Bu hadîs-i şerifi çarpıtanların düştüğü hata açıktır: Hâdis-i şerifte, Allah ve Rahman isimleri ve yaratma fiili geçiyor.

Hadiste, 'Allah insanı -hâşâ!- kendi suretinde yarattı' denilmiyor, 'Rahman sureti üzere yarattı' buyruluyor.'

Metni olduğu gibi okumuyorlar, içinden "**Rahmân**" kelimesini adeta çıkarıp atıyorlar; sonra da kendi zihinlerindeki teşbihi hadise yüklemeye kalkıyorlar. Hâlbuki Cenâb-ı Hak, cisimden, şekilden, suretten münezzehtir. "Allah insanı kendi sûretinde yarattı" gibi bir anlam vermek, açıkça **ulûhiyeti mahlukata benzetmek** demektir ve bu, akaid açısından kabul edilemez bir sapmadır.

Hadiste özellikle "**Rahmân**" isminin zikredilmesi boşuna değildir. Bu ifade, "insan Allah'a benzer" demek için değil; **Allah'ın rahmetinin en parlak, en toplu ve en şuurlu şekilde insanda tecelli ettiğini** göstermek içindir. Yani mesele suret değil, **rahmettir**. Benzeyiş değil, **tecellidir**.

Bu kadar açık bir hakikati görmeyip hâlâ teşbih peşinde koşmak, metni anlamamak değil, **zorla yanlış anlamaktır**.

6- Mahlûk olan bir şeyin, hâşâ, Hâlık'a benzemesi düşünülemez.

Bir diğer önemli nokta da hadiste geçen "**yarattı**" fiilidir. Bu kelime tek başına bütün yanlış yorumları yıkar. Çünkü yaratılan şey, **mahlûktur**. İnsan bütünüyle mahlûktur: bedeni mahlûktur, ruhu mahlûktur, sıfatları mahlûktur. Mahlûk olan bir şeyin, hâşâ, Hâlık'a benzemesi düşünülemez. Suret, şekil, biçim gibi kavramlar tamamen mahlukata aittir; Allah ise bunların tamamından münezzehtir.

Hadis-i Şeriften Öğrendiklerimiz

1- Yanlış Anlaşılan Hakikatler

Bu hadîs, yanlış anlaşılırsa teşbihe götürür; doğru anlaşılırsa Rahmân'ın insandaki tecellisini gösterir.

2- O, hiçbir mahluka benzemez.

Allah hiçbir şeye benzemez; ne sureti ne benzeri vardır, fakat O bütün kemal sıfatlarla muttasıf olup, hem zatında benzersizdir hem de sıfatlarında mutlak kemal sahibidir.

3- İnsan ism-i Rahman'ı tamamıyla gösterir

İnsan küçük görünse de, Rahmân isminin kâinata dağılmış tecellilerini kendi mahiyetinde toplayan ve bu rahmeti en açık şekilde gösteren bir aynadır.

4- Delaletin Zirvesi: İnsanda Rahmân'ın Tecellisi

İnsan ve canlılar, Allah'ın isim ve sıfatlarını o kadar açık yansıtır ki, bu güçlü delalet sebebiyle "suret-i Rahman" denilmiş; bu ifade benzerliği değil, yansıtmanın açıklığını anlatır.

5- Hakikati Çarpıtma: Rahman İsmi Yok Saymak

"Rahmân" ismini yok sayıp hadisi benzetmeye çekmek teşbihtir; oysa maksat, Rahmân'ın rahmetinin insanda en parlak şekilde tecelli ettiğini göstermektir.

6- Mahlûk olan bir şeyin, hâşâ, Hâlık'a benzemesi düşünülemez.

Hadiste geçen "yarattı" ifadesi bütün yanlış yorumları yıkar; çünkü yaratılan her şey mahlûktur ve insan da bütünüyle mahlûk olduğundan, hâşâ, Hâlık'a benzemesi asla mümkün değildir.